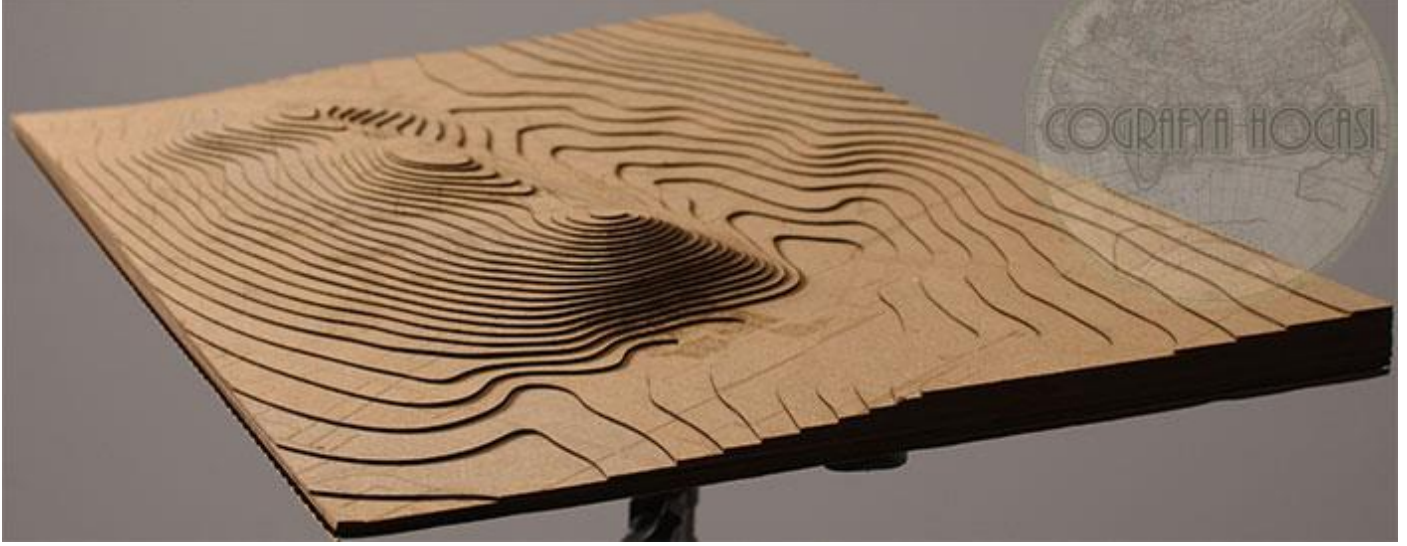

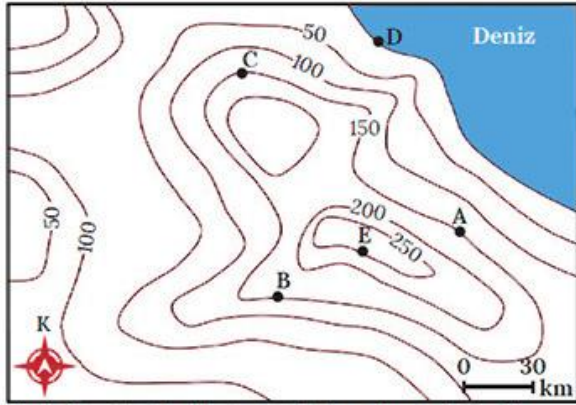
Arazi Rehberimiz İzohipsler ve Özellikleri

Deniz seviyesinden itibaren aynı yükseltiye sahip noktaların birleştirilmesiyle elde edilen kapalı eğrilere **eş yükselti eğrisi (izohips)** adı verilir. Günümüzde yeryüzü şekillerinin haritalarda gösterilmesinde en çok kullanılan ve en doğru sonucu veren yöntemdir.

İzohipslerin Özellikleri Nelerdir?

1. Kapalı eğriler şeklinde iç içe çizilir. Her eğri kendisinden daha yüksek olan bir eğriyi çevreler.
2. Bu eğriler birbirini kesmez. Yalnızca şelale, falez gibi özel yer şekilleri gösterilirken eğriler

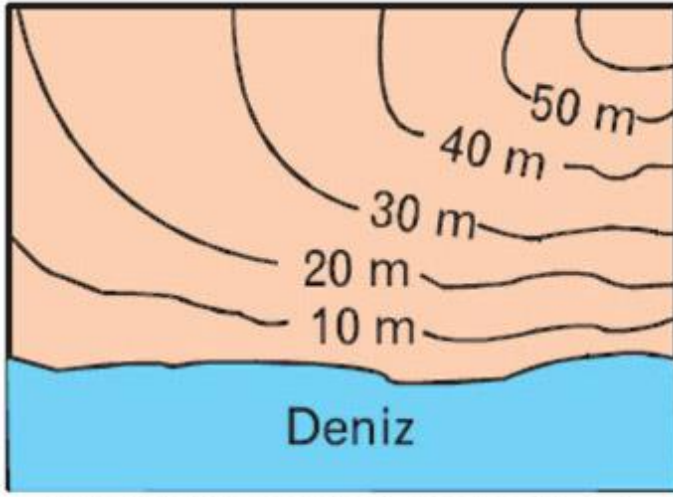

Harita 1 Eş yükselti yöntemiyle hazırlanmış bir harita

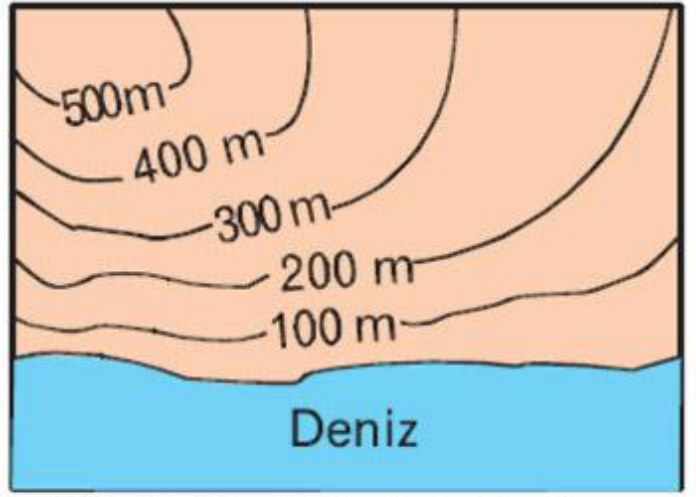
3. Aynı eş yükselti eğrisi üzerindeki bütün noktaların yükseltisi aynıdır. Örneğin Harita 1'de gösterilen A, B ve C noktalarının yükseltisi (150 metre) aynıdır.
4. En geniş eğri en alçak yeri (D noktası), en dar eğri ise en yüksek yeri (E noktası) gösterir. Bu eğriler, birbirini en alçaktan en yükseğe doğru çevreler. Bu durum çukur alanlar için geçerli değildir.
5. Eğriler arasındaki yükselti farkı haritanın tamamında aynıdır. Bu yükselti farkına **ekuidistans** ya da **eş yükselti eğrisi**

aralığı denir. Örneğin verilen Harita 1 üzerindeki yükselti farkı 50 metre. Bu yükseklik tüm noktalar için geçerlidir. İzohipsler 50'şer metre aralıklarla yükselir. 50-100-150-200 gibi.

6. Eşit aralık haritanın ölçeğine göre değişir. Küçük ölçekli haritalarda eşit aralık değeri büyüktür. Büyük ölçekli haritalarda ise eşit aralık değeri küçüktür. Bu şu demektir. Elinizde 1/1.000.000 ölçekli (küçük ölçekli) bir izohips haritası varsa burada gösterilen izohipslerin aralıkları büyük sayılarla gösterilir 100 metre, 200 metre gibi. Tam tersi elinizdeki harita 1/100.000 ölçekli (büyük ölçekli) ise izohips aralıkları küçük sayılardan oluşur 10 metre, 20 metre gibi.

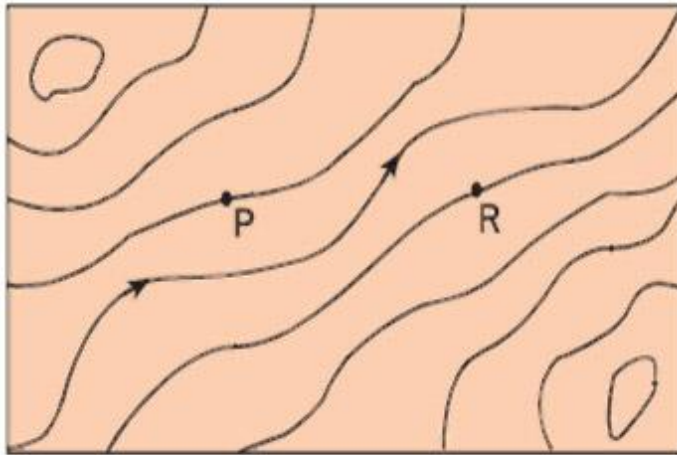
Büyük ölçekli izohips haritası

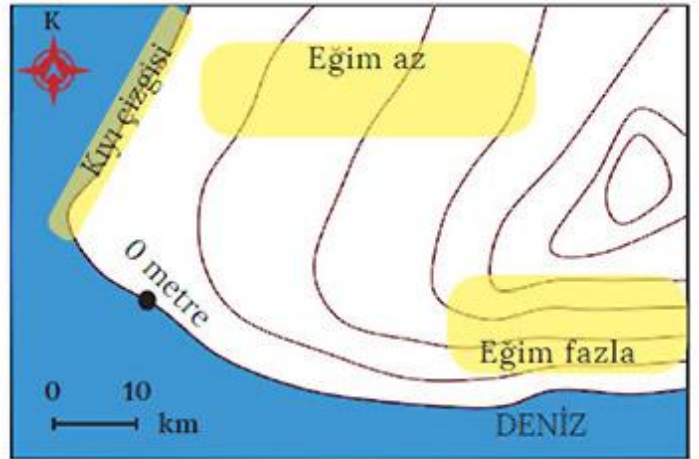
Küçük ölçekli izohips haritası

7. Birbirini çevrelemeyen komşu iki eş yükselti eğrisinin ve akarsuyun her iki tarafındaki eğrinin yükseltisi aynıdır.

8. Deniz seviyesinden geçen eğriye **kıyı çizgisi** denir. Kıyı çizgisinin yükseltisi "0" metredir. Harita 2'de kıyı çizgisi gösterilmiştir.

P ve R Komşu İzohips Yükselteleri Aynı Harita 2.

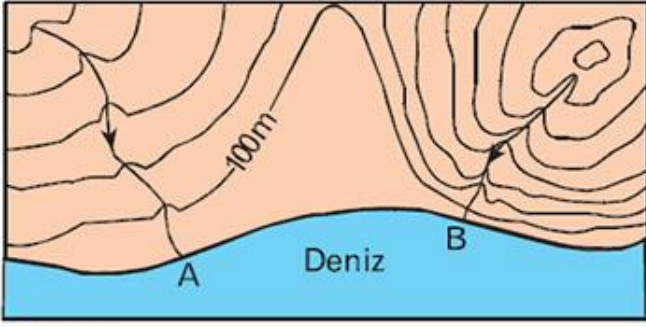

Kıyı Çizgisi

9. Eğimin arttığı yerlerde eğriler sık, azaldığı yerlerde ise seyrek çizilir. (Harita 2)

10. Eş yükselti eğrilerinin sık geçtiği veya birbirine çok yaklaştığı yerlerde **eğim fazla** olduğundan;

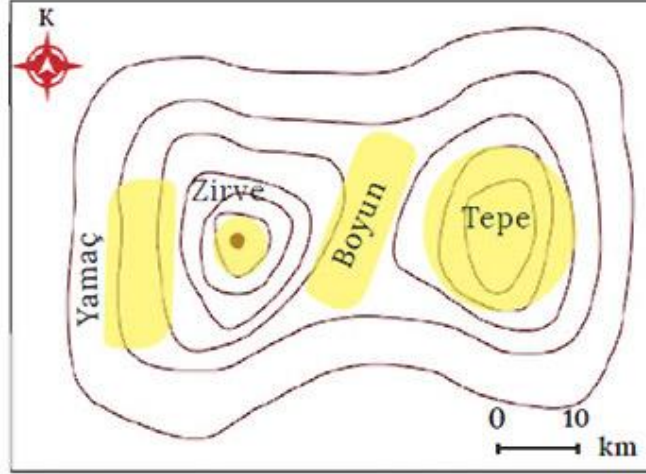
- Akarsuyun akış hızı fazla
- Akarsuyun aşındırma gücü fazla
- Akarsuyun hidroelektrik potansiyeli fazla
- Yol yapım maliyetleri yüksek
- Tarıma uygun arazi az
- Tarımda makine kullanımı zor
- Akarsuyun içinde taşıdığı materyal boyutu büyük
- İzohipsler deniz kenarında sıklaşıyorsa; kıta sahanlığı (şelf) dardır ve falezlere rastlanır. (Harita 4)

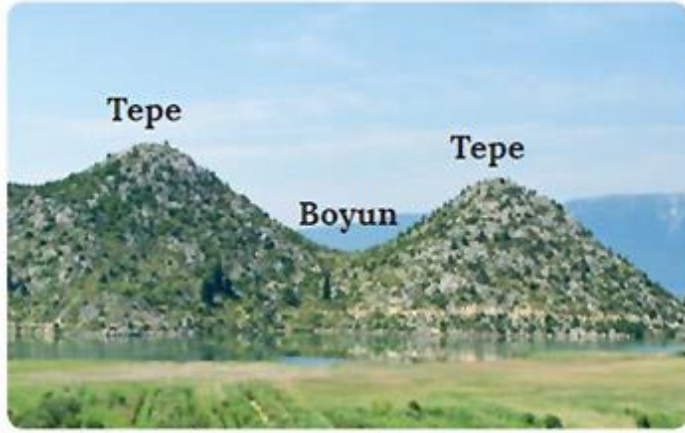
Harita 4.

- Akarsuyun içinde taşıdığı materyal boyutu küçük

- İzohipsler deniz kenarında sıklaşıyorsa; kıta sahanlığı (şelf) geniştir. (Harita 4)

Harita 1.2

Görsel 1. Tepe ve boyun

Görsel 2. Yamaç, sirt ve zirve

Buna karşın izohips eğrilerinin seyrek geçtiği veya birbirinden uzaklaştığı yerlerde ise **eğim az** olduğu için;

- Akarsuyun akış hızı az
- Akarsuyun aşındırma gücü az
- Akarsuyun hidroelektrik potansiyeli az
- Yol yapım maliyetleri düşük
- Tarıma uygun arazi fazla
- Tarımda makine kullanımı kolay

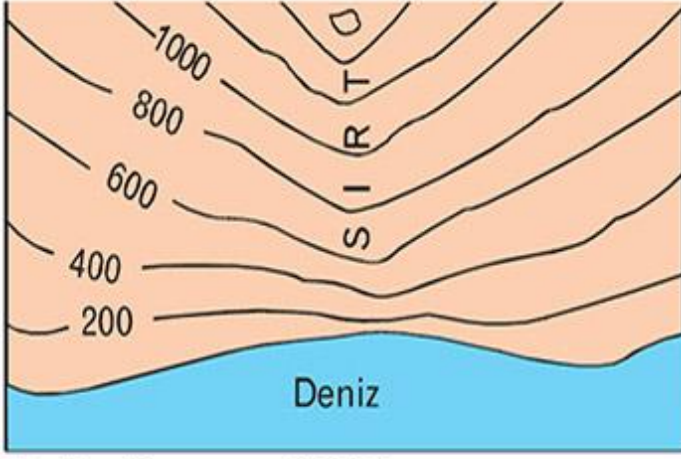
11. İç içe kapalı halkalar şeklinde çizilen eğriler **tepeleri** gösterir. (Harita 1.2)(Görsel 1)

12. Dağ ya da tepelerin en yüksek noktasına **zirve (doruk)** denir. Eş yükselti eğrilerinde zirve, nokta "." ya da üçgen "Δ" sembolü ile gösterilir. (Harita 1.2)(Görsel 2)

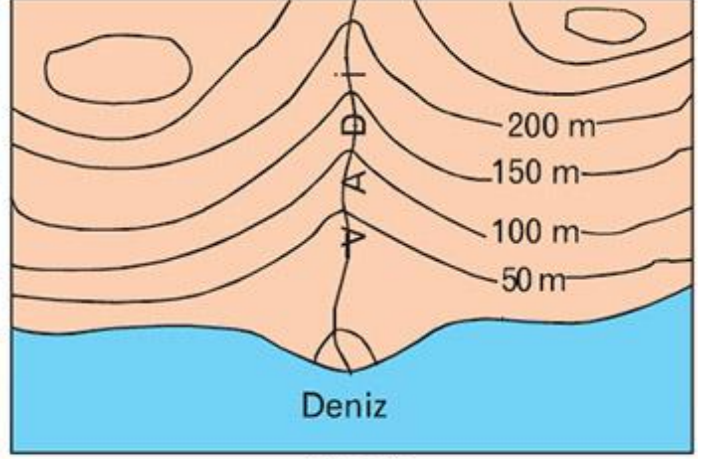
13. İki tepe arasında kalan alçak yerlere **boyun** denir. (Harita 1.2)(Görsel 1)

14. Vadi ve tepelerin kenarları ile sırtların her iki tarafında kalan kısımlara **yamaç** denir. (Harita 1.2)(Görsel 2)

15. **Vadi:** Akarsuyun aşındırması ile oluşan yer şekillerine **vadi** denir. Yükseltinin arttığı yöne doğru izohips eğrilerinin "Λ" (ters V) şeklinde girinti yerleri vadileri gösterir. (Harita 5)

Harita 5. SIRT

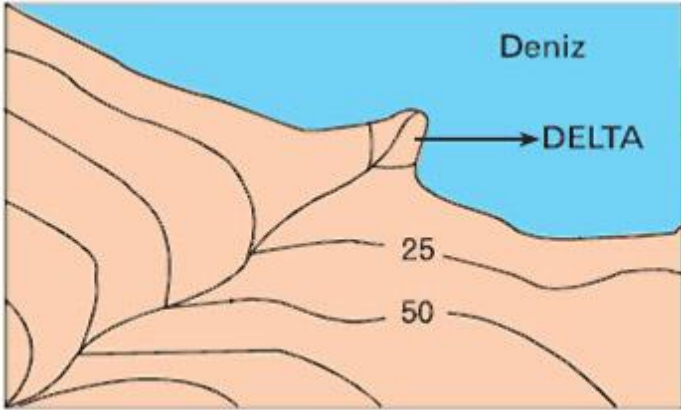

VADI

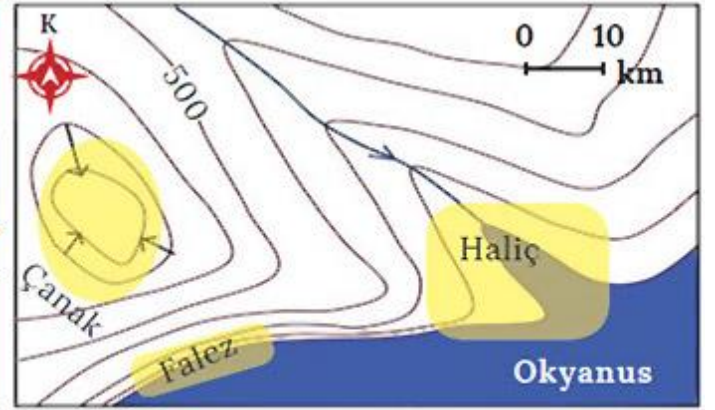
16. **Sirt:** Bir tepe üzerinde yükseltinin azaldığı yöne doğru eş yükselti eğrilerinin "V" şeklinde kıvrım yaptığı yamaçlara **sirt** denir. "V" şeklinin sivri ucuna doğru yükselti azalır. (Harita 5) (Görsel 2)

17. İzohipslerden daha kalın ve farklı renkli çizgilerle **akarsular** gösterilir. Bu çizgiler izohipsleri keser.

18. **Delta:** Akarsuların denize döküldükleri yerde taşıdıkları alüvyonları biriktirmesi ile denize doğru üçgen şeklinde oluşan çıkıntılara **delta** denir. (Harita 6)

Harita 6. DELTA

HALIÇ

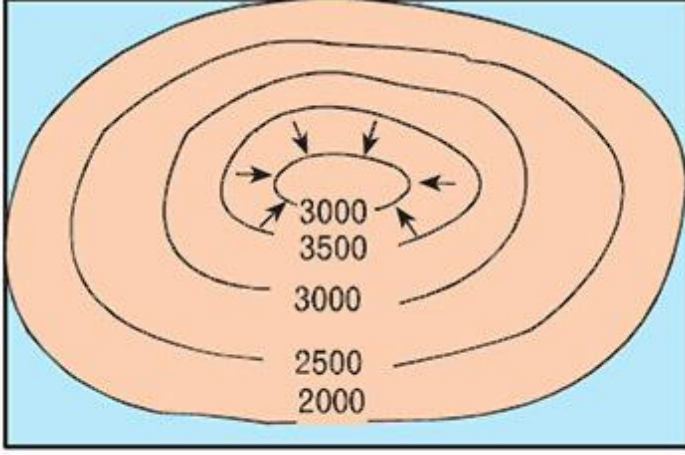
Görsel 2. DELTA

HALIÇ

19. **Haliç:** Gelgitin görüldüğü kıyılarda (okyanuslar), akarsu ağızlarına suların dolmasıyla oluşan su girintilerine **haliç** denir. (Görsel 2)

20. **Kapalı Çukur (Çanak):** Çevresine göre alçakta bulunan alanlara **kapalı çukur** denir. İçeriye dönük ok işaretleri ile gösterilir.

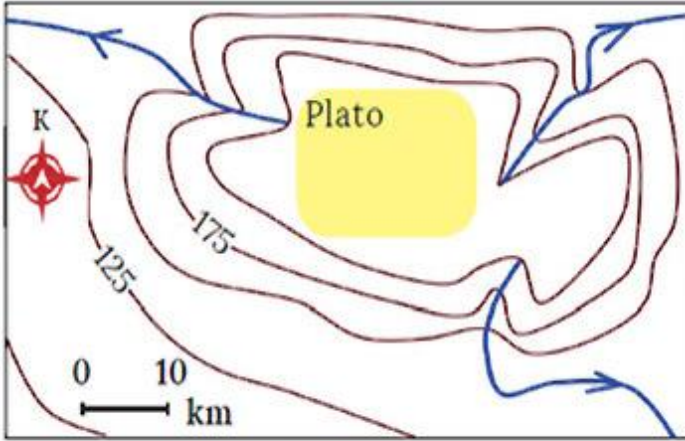

KAPALI ÇUKUR

21. **Falez:** Eş yükselti eğrilerinin deniz kenarında birbirine çok yakın çizildiği yerde **falez** adı verilen uçurumlar yer alır. Falezlerin olduğu kıyılarda denizin derinliği fazladır. Bu alanlarda genellikle kıta sahanlığı dardır.

22. **Ova:** Çevresine göre alçakta kalmış düzlüklere **ova** denir. Ovalarda izohips çizgileri oldukça seyreklerdir.

23. **Plato:** Akarsular tarafından derin vadilerle parçalanmış, çevresine göre yüksekte kalan düzlüklere **plato** denir.

PLATO

